

КОМЕНТАРИ НА ПРЕДЛОГ - ЗАКОНОТ ЗА ПАРНИЧНА ПОСТАПКА (ЗПП)

Член 3 став 3

(3) Судот нема да ги уважи располагањата на странките кои се во спротивност со:

- 1) присилните прописи;
- 2) одредбите на меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Северна Македонија и
- 3) моралот.

Не е јасно дали Уставот се смета како присилен пропис и што всушност се подразбира под морал. Можеби од оваа причина подобро е да се користи постоечката одредба од Законот за судовите каде е предвидено дека „судовите судат и своите одлуки ги засноваат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот“.

Член 10 став 2, 3 и 5

(2) Со парична казна од 250 до 1000 евра во денарска противвредност ќе се казни физичко лице (странка, замешувач, одговорно лице во правно лице), а со казна во висина од 1.000 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе се казни правно лице (странка, замешувач) кое ќе ги злоупотреби правата што му припаѓаат во постапката.

(3) Со паричната казна од ставот (2) на овој член ќе се казни и застапникот, доколку е одговорен за злоупотребата на правата.

Нејасно е зошто застапникот е одвоен од вториот став каде се наведени сите физички лица кои можат да се казнат со парична казна. Од таа причина застапникот треба да биде вклучен заедно со странката, замешувачот и одговорното лице во правното лице.

(5) Ако паричната казна изречена со правосилно решение не биде доброволно платена во рокот кој го определил судот, таа присилно се наплатува по предлог на судот на начин определен со закон.

Да се дефинира врз основа на кој закон паричната казна присилно ќе се наплатува и дали е дополнително оптоварување на буџетските средства ако доброволно не се плати и на кој начин присилната наплата ќе се врши по предлог на судот. Дали тоа значи дека судот ќе треба да иницира постапка за наплата на паричната казна?

Член 11 став 2

(2) Одлуката на судот за претходното прашање има правно дејство само во парницата во која е решено тоа прашање.

Правната сигурност во голема мера е доведена во прашање и постои можност од евентуален дискриминаторски пристап доколку одлуката на судот за претходното прашање има правно дејство само во парницата во која е решено тоа прашање.

Член 12 став 1 и 2

(1) Во парничната постапка судовите судат во совет.

(2) Со овој закон се определува во кои случаи суди судија поединец.

Постои потреба од номотехничко уредување на овој член.

Можеби подобро е да се дефинира дека: Во парничната постапка судот судат во совет, но по исклучок, со овој закон се определува во кои случаи суди судија поединец.

Член 13 став 1, 2 и 3

(1) Ако за одделни дејствија со закон не е определена формата во која можат да се преземат, странките ги преземаат парничните дејствија писмено надвор од рочиштето или усно на рочиште

Овој став може да се префрли во делот од законот кој се однесува на водење на постапката.

(2) Кога со овој закон е предвидена писмена форма, електронската форма се смета за еквивалентна на писмената форма, доколку електронските податоци се погодни за обработка во судот, достапни и погодни за подоцнежна употреба.

(3) На податоците во електронска форма не може да им се одземе доказната сила само затоа што се создадени во електронска форма.

Нема потреба од ставовите 2 и 3 бидејќи писмената форма е еквивалентна на електронската форма. Дали електронската форма е различна од писмената форма?

Членовите 48, 49 и 50

Препорака да се избегнуваат зборовите односно и затоа што во законските одредби од погоре наведените членови.

Член 61

Врховниот суд на Република Северна Македонија може, по предлог од странката или од надлежниот суд, да определи во одделен предмет да постапува друг стварно надлежен суд, ако е очигледно дека така полесно ќе се спроведе постапката или ако за тоа постојат други важни причини.

Наместо важни причини да се наведе релевантни причини.

Наместо полесно да се наведе поефикасно.

Член 64 став 5

5) во истиот предмет учествувал во донесувањето на одлуката на понискиот суд или на друг орган

Да се преформулира ставот и да гласи: во истиот предмет во било која фаза од постапката учествувал во донесување на одлуката на понискиот суд или на друг орган. Ова од причина што треба да бидат опфатени сите степени во одлучување пред првостепениот, второстепениот суд и пред Врховен суд на РСМ.

Член 66 став 2 точка 1

1) на сите судии од еден суд кои би можеле да постапуваат во тој предмет.

Ваквата генерална забрана не е оправдана особено што има ситуации на мал број на судии во поединечни судови. На пример Основниот суд Веница има 3 судии.

Член 66 став 5

(5) Странката е должна да поднесе барање за изземање на судија, судија-поротник односно на претседателот на судот, кога ќе дознае дека постои причина за изземање, а најдоцна до завршување на главната расправа пред првостепениот суд, а ако главна расправа не се одржала, до донесување на одлуката.

Дилема постои доколку странката разбере по завршувањето на постапката, во тој случај како би се дефинирал овој став?

Член 67 став 5

(5) Против решението со кое се усвојува барањето за изземање не е дозволена жалба, а против решението со кое барањето е отфрлено или одбиено не е дозволена посебна жалба.

Кои се причините? Не е доволно јасно зошто не е дозволена жалба и зошто не е дозволена посебна жалба.

Член 81 став 1 точка 3

3) роднина по крв во права линија, брат, сестра или брачен другар, доколку е потполно деловно способен.

Оваа точка да се доуреди и да гласи – роднина по крв во права линија, брат, сестра, брачен другар, вонбрачен другар и истополов партнер, доколку е потполно деловно способен.

Член 89 став 4

4) По откажувањето на полномошното, полномошникот е должен уште еден месец да ги врши дејствијата за лицето кое му го издало полномошното, ако тоа е потребно од него да отстрани некаква штета што во тоа време би можела да настане.

Овој став да се преформулира и да гласи - по откажувањето на полномошното, полномошникот е должен уште еден месец, а по потреба и подолго да ги врши дејствијата за лицето кое му го издало полномошното, ако тоа е потребно од него да отстрани некаква штета што во тоа време би можела да настане.

Продолжувањето на рокот од еден месец, а по потреба и подолго е од причини како вонредната состојба предизвикана од корона вирусот или други идни непредвидени ситуации.

Член 103 став 3

- (3) Судот може да одлучи рочиштето да се одржи на далечина, со користење на затворен технички уред за врска на далечина (видеотонска конференција), или на тој начин да се изведат одделни докази.
- (4) Против решението од ставовите (2) и (3) на овој член не е дозволена жалба.

Што ако странките не се во можност да обезбедат средства за видеотонска конференција, немаат лаптоп, интернет или се работи за повозрасни странки кои не знаат да ракуваат со технички уреди за врска на далечина, ја пропуштат видеотонската конференција од овие причини и не им е дозволена жалба? Од таа причина треба да се предвиди дека е дозволена посебна жалба.

Член 151 став 2

- (2) Судот нема да постапува по тужба за која не е платена судска такса.

Би требало да се постапува по предметот, а таксата да се наплати преку УЈП.

Член 175 па натаму (тужба и видови на тужби)

Во делот од ЗПП кој се однесува на видови на тужби да се има во предвид и можноста за поднесување на *actio popularis* која е предвидена со Законот за спречување и заштита од дискриминација. Постои потреба да се додаде одредба која ќе ја предвиди можноста за поднесување на тужба *actio popularis*. Ова од причина што во минатото имаше спорови покренати од правни лица од граѓанскиот сектор за извршена дискриминација и сегрегација врз ромските деца во повеќе основни училишта каде основните судови оценија дека граѓанските организации чија дејност е заштита на човековите права не се активно легитимирани да водат вакви спорови и дека согласно Законот за спречување и заштита од дискриминација, можат единствено да се јават како сопарничари заедно со жртвите на дискриминација или како замешувачи во спор поведен од жртвите, а никако како тужители, поради што тужбите беа отфрлени како неуредни.

Член 258 став 2

- (2) Ако се изведува доказ со сослушување на странки, сослушувањето на странките се врши пред изведувањето на другите докази.

Кога не се знае каков ќе биде исходот од другите докази, не може да биде успешен доказот со сослушување на странките пред изведување на другите докази. Од таа причина треба да се остави можност судијата да одлучи кој доказ кога ќе го изведува од причина што тој ја води парничната

постапка и доколку потребите на постапката го бараат тоа, да може по потреба доказот сослушување на странки да се изведе уште еднаш во текот на постапката.

Член 323 став 1

- (1) Лицето кое има намера да поднесе тужба, може преку суд од прв степен на чие подрачје спротивната страна има живеалиште, односно престојувалиште да се обиде да постигне порамнување.

Оваа одредба да важи за сите видови на спорови без оглед на предвидената надлежност, односно независно дали за одреден спор е предвидена исклучителна надлежност (како на пример кај споровите за недвижности каде е предвидена исклучителна месна надлежност на суд на чие подрачје се наоѓа недвижноста).

Член 356 став 2 точка 2

- 2) во донесувањето на пресудата учествувал судија или судија-поротник кој според законот мора да се из земе (член 64 став (1) точки 1 до 5), односно кој со решение на судот бил изземен;

Треба да се зголеми опфатот на причините за изземањето, во член 64 став 1 да се вклучи и точка 6, односно да биде – (член 64 став 1 точки 1 до 6)

Член 386 став 2

- (2) Странките можат да изјават ревизија против второстепена пресуда, ако вредноста на предметот на спорот на побиваниот дел на пресудата надминува 1.800.000 денари.

Да се размисли за одредување на вредноста на предметот на спорот на побиваниот дел на пресудата да надминува 1.500.000 денари, а не предложеното законско решение од 1.800.000 денари. Ова од причина да се даде можност на незадоволната странка да поднесе вонреден правен лек, особено во оние случаи во кои Врховниот суд би можел да утврди дека второстепениот суд направил суштествени повреди на одредбите од ЗПП или погрешно го применил материјалното право.

Член 387

Да се додаде уште еден став каде ќе се наведе дека се дозволува ревизија доколку се уважи предлогот за повторување на постапката и се промени одлуката на второстепениот суд без оглед на вредноста на спорот. Ова од причина поради заштита на правната сигурност.

Член 420 став 1

- (1) Кога Европскиот суд за човекови права ќе утврди повреда на некое човеково право или на основните слободи предвидени во Европската конвенција за заштита на —човековите права и основните слободи и во Дополнителните протоколи на Конвенцијата, кои Република Македонија ги ратификувала, странката може во рок од 30 дена од конечност на пресудата на Европскиот суд за човекови права да поднесе барање до судот во Република Северна Македонија кој судел во прв

степен во постапката во која е донесена одлуката со која е повредено некое од човековите права или основните слободи за измена на одлуката со која тоа право или основна слобода е повредена.

Потребно е членот 420 од ЗПП да се усогласи со член 73 од Законот за судски совет од причини што во член 73 е регулирано повторувањето на постапката во случаи кога Судскиот совет на РСМ и Врховниот суд на РСМ постапувал во постапки против судија или претседател на совет.

Член 426 став 3

- (3) Во постапката во споровите од работните односи, постапката пред првостепениот суд мора да се заврши во рок од шест месеца од денот на поднесувањето на тужбата.

Зборот мора е премногу рестриктивен и делува на независноста на судот. Од таа причина може да се размисли за употреба на зборот 'треба'.

Член 436 став 4

- (4) Во постапка по жалба во спорови поради смеќавање на владение второстепениот суд може да го укине решението само еднаш.

Наведено е дека судот може да го укине решението само еднаш. Не е јасно како треба да постапува второстепениот суд кога предметот ќе дојде по втор пат по жалба.

Член 440

За тужба со предлог за издавање судски платен налог се плаќа судска такса во рок од осум дена од поднесувањето на тужбата, а во спротивно тужбата се смета за повлечена.

Истиот коментар како и кај член 151, судот би требало да постапува по предметот, а таксата да се наплати преку УЈП.

Член 445 став 1

- (1) Судскиот платен налог тужениот може да го побива само со приговор. Ако судскиот платен налог се побива единствено во поглед на одлуката за трошоците, оваа одлука може да се побива само со жалба против решение.

Појасно да се формулира затоа што не е јасно што треба судот да направи.

Маргарита Цаца Николовска

**Претседателка на
Институт за Човекови Права**